

TÜRKİYE'DE KAMU HARCAMALARININ YAKINSAMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

Yard. Doç. Dr. İsa SAĞBAŞ*

ÖZET

Büyüme bölgeler arası gelir dengesizliğini azaltarak gerçekleşiyorsa, yakınsama olarak adlandırılır. Bu çalışmada kamu harcamalarının yakınsama üzerindeki etkisi araştırılmıştır. Bulgular Türkiye'de büyümenin iller arası gelir farklılıklarını azaltan bir şekilde gerçekleştiğini göstermektedir. Ancak kamu harcamaları ile illerin büyüme oranı arasında bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgu kamu harcamalarının yakınsamaya katkıda bulunmadığını göstermektedir.

ABSTRACT

If growth reduces income differences between regions, convergence takes place. This study examines the impact of public expenditures on convergence. The findings indicate that growth reduces income differences across provinces. Yet, it is found that there is no relationship between provincial growth rates and public expenditures. This finding implicitly indicates that public expenditures do not contribute to convergence.

GİRİŞ

Bir ekonominin sürekli bir şekilde büyümesi kadar, bu büyümenin ülke içinde yatay olarak nasıl gerçekleştiği de önemlidir.¹ Ekonomik politikaların ve dışsal ekonomik şokların yerel etkileri asimetriktir. Bölgelerin içsel dinamikleri farklı olduğu gibi, ekonomik politikaların bölgeler üzerindeki yatay etkilerinin farklı sonuçlar

* Afyon Kocatepe Üniversitesi, İ.İ.B.F., Maliye.

¹ Bu makale yazarın ODTÜ 6. Uluslararası Ekonomi Kongresinde (11-14 Eylül 2002, Ankara) sunduğu 'İller Arası Gelir Farklılıkları ve Yakınsama' adlı çalışmasının bir bölümünün gözden geçirilerek ve genişletilerek yeniden yazılmış şeklidir.

vermesi de olasıdır. Dolayısı ile yatay büyüme oranları farklıdır. Ancak bölgeler arası dengesiz bir büyüme, sosyal ve ekonomik açıdan zararlı sonuçlar doğurabilir; örneğin sosyal birlikteliğe zarar verebilir. Bu nedenle bir çok ülke, az gelirli bölgelerinin hızlı kalkınmasını sağlayabilmek için politikalar uygulamaktadırlar. Örneğin Türkiye’de uygulanan ‘Kalkınmada Öncelikli İller Politikası’.² Avrupa Birliği’nin uygulamakta olduğu ‘Birliktelik Fonu’ (Cohesion Fund) buna örnek gösterilebilir.

Büyüme bölgeler arası gelir dengesizliğini azaltarak gerçekleşiyorsa, yakınsama (convergence), artırarak gerçekleşiyorsa uzaksama (divergence) olarak adlandırılmaktadır.³ Kamu harcamaları düşük gelirli bölgelerin büyüme oranına zengin bölgelere göre daha fazla katkıda bulunuyorsa, yakınsamaya pozitif katkıda bulunur. Bu çalışmanın amacı Türkiye’de 1986 ve 1997 yılları arasında kamu harcamalarının yakınsama üzerindeki etkisini araştırmaktır.

I. ÇALIŞMANIN ARKA-PLANI

Yakınsama son on yılda bir çok çalışmaya konu olmuştur. Bu çalışmaların öncüsü olarak Barro ve Sala-i-Martin’in çalışması kabul edilmektedir.⁴ Büyüme teorilerinin yakınsama konusunda farklı görüşleri vardır. İçsel büyüme teorisi olarak da adlandırılan Yeni Büyüme Teorisi’ne göre büyüme yakınsama ile sonuçlanmaz.⁵ Ancak Neo-klasik Büyüme Teorisinde büyümenin ülkeler arası yakınsama ile sonuçlanacağı iddia edilmiştir.^{6, 7}

² Birinci ve ikinci 5 yıllık kalkınma planlarında geri kalmış yöre olarak adlandırılan iller daha sonraki planlarda kalkınmada öncelikli iller olarak adlandırılmıştır. Kalkınmada öncelikli iller politikasının özellikleri ve tarihsel süreci için bkz. B. DİNÇER, M. ÖZASLAN, E. SATILMIŞ, *İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Araştırması*, DPT yayın no.2466, Ankara, 1996, s.7-11

³ Convergence kelimesinin Türkçe karşılığı literatürde yakınsama olarak kullanılmakta ve bu kullanım genel kabul görmüştür. Dolayısıyla bizde yakınsama kavramını kullandık.

⁴ R.J. BARRO, AND X. SALA-I MARTİN, “Convergence Across States and Regions”, *Brookings Papers on Economic Activity*, 1, p.107-182, 1991

⁵ M.P. TODARO, *Economic Development*, 5th Edition, Longman, Newyork, 1994, s.89-90

⁶ TODARO, age., s.86

Harrod-Domar ve Solow modellerinin bir uzantısı olan Neo-klasik Büyüme Teorisi'ne göre hiçbir dışsal aktivitesi olmayan ve düşük tasarruf oranına sahip kapalı bir ülke, tasarruf oranı yüksek bir ülkeye göre daha yavaş bir şekilde büyür.⁸ Sonucunda ise bu ülke daha düşük gelir seviyeli ülkelerin gelir seviyesine ulaşabilir. Ancak açık ekonomiye sahip bir ülke, ticaret ve yabancı sermaye sayesinde daha yüksek gelir seviyelerine ulaşabilir ve zengin ülkelerin seviyesine yakınsamayı gerçekleştirir. Çünkü zengin ülkelere sermaye/işgücü oranı düşük ve yatırımların getirisi yüksek olan fakir ülkelere sermaye akımı olacaktır.⁹

Neo-klasik Büyüme Teorisi'ne göre bölgeler arası yakınsamanın gerçekleşmesinin nedenleri olarak üretim faktörleri hareketliliği ve sermaye birikimi gösterilmektedir.¹⁰ Austin ve Schmidt¹¹ yakınsamanın teorik sebebinin sermayenin azalan getirileri olduğunu belirtmişlerdir. Başlangıçta düşük sermayeye sahip bölgeler yüksek oranda sermaye kullanmaya başlayınca yüksek oranda getiri elde etmeye başlarlar. Daha fazla üretim yapılabilmesi için sermaye ile beşeri sermaye birlikte kullanılmak zorundadır. Göç veren bölgelerde göç edenler kalifiye değil (veya kalifiye olanlar göç ettikleri yerlerdeki işçilerden daha az kalifiye iseler) veya işsiz iseler bu göçten dolayı göç veren bölgede kişi başına gelir ve üretim artacaktır. Göç alan bölgelerde sermayenin getirileri azalırken göç veren bölgelerde artacaktır. Örnek: A fakir bir ülke (sermayenin getirisi fazla) B ise zengin bir ülke (sermayenin getirisi az). İki ülke arasında mallar ve

⁷ Yeni büyüme teorisi ve neo-klasik büyüme teorisinin ayrıntıları bu çalışmanın amacının dışındadır. Bu çalışmada büyüme teorilerinin yalnızca yakınsama ile ilgili düşüncelerine yer verilecektir.

⁸ Ülkeler arası yakınsama olabilmesi için ülkeler arası işgücü hareketliliğinin serbest olması gerekir. Bu ancak işgücü dolaşımının serbest olduğu AB gibi birliklerde mümkündür.

⁹ TODARO, age., s.86

¹⁰ ARMSTRONG, H.W. AND VICKERMAN, R.W. Introduction, in Armstrong, H.V. and Vickerman, R.W. (eds) *Convergence and Divergence Among European Regions*, European Research in Regional Science 5, Pion Limited, London, 1995, s.10

¹¹ J.S. AUSTIN, AND J.R. SCHMIDT, "Convergence Amid Divergence in a Region", *Growth and Change* v.29, n.1, 1998, s.69

sermaye dolaşımı serbest olunca B'den A'ya faiz hadleri eşitleninceye kadar sermaye akımı sürecektir. A'da sermaye-yatırım artarken B'de azalacaktır.¹² Sonuçta yakınsama gerçekleşir .

Yakınsama ile bölgelerin durağan durumlarına ulaşmaları beklenir. Ancak bütün bölgelerin durağan durum büyümesi ile büyümesi halinde yakınsama gerçekleşmez. Durağan durum büyümesi (steady-state growth) bir ekonomide bütün değişkenlerin sabit bir oranda büyümesidir, örneğin nüfusun %3, gelirin %5 oranında ve sürekli bir şekilde aynı oranlarda büyümesi gibi. Durağan durum büyümesi dengeli büyümeden farklı bir kavramdır. Dengeli büyümede bütün değişkenler 'aynı' sabit oranda büyürler.¹³ Bir ülkede bütün bölgelerin durağan durum veya dengeli büyümesi durumunda yakınsama beklenmez. Yakınsamanın olabilmesi için fakir bölgelerin zengin bölgelere göre daha hızlı bir şekilde büyümesi gerekir. Yakınsamanın teorik planda açıklamasının yanısıra kamu harcamaları ve yakınsama ilişkisi şu şekilde açıklanabilir.

Kamu harcamaları düşük gelirli bölgelerin büyüme oranına zengin bölgelere göre daha fazla katkıda bulunuyorsa, yakınsamaya pozitif katkıda bulunur. Bir varsayım olarak kamu harcamalarının ekonomik büyümeye pozitif katkıda bulunması beklenilir. Ancak iki nedenden dolayı bu ilişki çok kesin bir şekilde savunulamamaktadır: (1) Kamu sektörünün sunduğu mal ve hizmetler özel sektörde daha verimli bir şekilde sunulabilir. (2) Kamu harcamalarının finansmanı için vergi toplanması özel sektör üzerinde zararlı sonuçlar doğurabilir. Gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler üzerinde yapılan ampirik çalışmalarda 'toplam' kamu harcamaları ile ekonomik büyüme arasında bir güçlü bir ilişki bulunmamıştır.¹⁴ Bununla birlikte kamu harcamalarından fiziki ve beşeri sermayeyi artıran harcamaların (özellikle eğitim ve sosyal harcamalar) büyümeye en fazla güçlü etkiyi

¹² E. ÜNSAL, *Makro İktisat*, İmaj Yayıncılık, Ankara, 2000, s.280-281

¹³ G. BANNOCK, R.E. BAXTER, AND D. EVAN, *Dictionary of Economics*, Penguin, London, 1992, s.405

¹⁴ R. HEMMING, Public Expenditure, Stabilization and Structural Adjustment, İçinde Hemming R and Chu K (eds) *Public Expenditure Handbook*, IMF, Washington, D.C.,1991, s.16

yarattığı iddia edilmektedir.¹⁵ Örneğin 1970-1989 kapsayan dönemde 73 ülke verileri kullanarak yapılan bir çalışmada kamu yatırımları ve sosyal harcamaların ekonomik büyümeye katkıda bulunduğu ampirik çalışma ile ortaya konulmuştur.¹⁶ Glomm ve Ravikumar'ın¹⁷ Easterly ve Rebelo'dan¹⁸ aktardığı sonuçlar şunlardır: (1) kamu taşımacılığı – karayolları gibi- ve iletişim yatırımaları ile büyüme arasında pozitif bir ilişki vardır. (2) toplam kamu yatırımları ile büyüme arasında negatif bir ilişki vardır. (3) eğitim yatırımları ile büyüme arasında pozitif bir ilişki vardır. Glomm ve Ravikumar'ın¹⁹ Levine ve Renelt'ten²⁰ aktardığı sonuçlar ise tamamen tersi bir şekilde kamu sabit sermaye ve eğitim yatırımları ile ekonomik büyüme arasında bir ilişkinin bulunmadığı yönündedir. Genel bir sonuç olarak şu ifade edilmektedir, kamu harcamalarının büyüme etki yapabilmesi için miktarından daha ziyade kamu harcamalarının kendi içindeki dağılımı (kompozisyonu) önemlidir.²¹

II. MODEL

Yakınsama çalışmalarında beta-yakınsama ve sigma-yakınsama kavramları kullanılmaktadır. Bölgeler arası kişi başına gelir farklılıkları azalıyorsa sigma-yakınsama gerçekleşmektedir. Bölgelerin bir dönemin sonundaki büyüme oranları, başlangıçtaki kişi başına gelirleri ile negatif yönlü bir ilişkiye sahipse beta-yakınsama gerçekleşmektedir.^{22 23}

¹⁵ HEMMING, age., s.16

¹⁶ T. KELLY, "Public Expenditures and Growth", *Journal of Development Studies*, v.34, n.1, 1997, s.60

¹⁷ G. GLOMM, AND B. RAVIKUMAR, "Productive Government Expenditures and Long-run Growth", *Journal of Economic Dynamics and Control*, 21, 1997, s.201

¹⁸ W. EASTERLY, AND S. REBELO, *Fiscal Policy and Economic Growth*, Manuscript, University of Virginia, 1993

¹⁹ GLOMM, RAVIKUMAR, age., s.201

²⁰ R. LEVINE, AND D. RENELT, "A Sensivity Analysis of Cross-Country Growth Regressions", *American Economic Review*, 82, 1993

²¹ HEMMING, age., s.16

²² J.H. DEWHURST, AND H. MUTIS-GAITAN, Varying Speeds of Regional GDP Per Capita Convergence in the European Union, 1981-91, in Armstrong,

Bölgeler arası kişi başına gelir standart sapma değeri azalıyor ise sigma-yakınsamanın gerçekleştiğine karar verilir. Yakınsama çalışmalarının çoğunluğunda beta-yakınsama konu edilmektedir. Beta-yakınsama analizinde aşağıdaki denklem tahmin edilmektedir:

$$\ln (Y_{i,t} / Y_{i,0}) = a_1 + a_2 \ln Y_{i,0} + u \quad (1)$$

Bu denklemde Y, 'kişi başına gayri safi hasıla (GSH)', i 'bölge', 0 'analiz döneminin başlangıç yılı', t 'analiz döneminin son yılını' gösterir. Eğer \hat{a}_2 , -2 ile 0 arasında bir değer alırsa yakınsamanın gerçekleştiği kabul edilir. Bu eşitlikte \hat{a}_1 , yerel GSH büyüme denge oranını vermektedir. \hat{a}_2 yakınsama oranını gösterir. \hat{a}_2 değeri 2'den küçük ise güçlü yakınsama, \hat{a}_2 değeri 3'den büyük ise zayıf yakınsama olarak adlandırılmaktadır Zayıf yakınsamada fakir bölgeler zengin bölgelere göre çok hızlı büyümelerinin sonucu olarak dönem sonucundaki zengin bölge ile fakir bölge arasındaki mutlak fark başlangıçtakinden daha fazla olacaktır.²⁴

Yakınsama hızı ise aşağıdaki formül kullanılarak tahmin edilmektedir:

$$a_2 = 1 - \exp(-b_t) \quad (2)$$

Bu eşitlikte b, yakınsama hızını vermektedir.

Beta-yakınsama genişletilerek 'koşullu beta-yakınsama' analizi de yapılabilir. Koşullu beta-yakınsama aşağıdaki eşitlikle tahmin edilmektedir:

H.V. and Vickerman, R.W. (eds) *Convergence and Divergence Among European Regions*, European Research in Regional Science 5, Pion Limited, London 1995, s.2324

²³ İzleyen iki paragrafta Dewhurst ve Mutis-Gaitan'dan (1995) yararlanılmıştır.

²⁴ H.W. ARMSTRONG, An Appraisal of the Evidence from Cross-sectional Analysis of the Regional Growth Process within the European Union, in Armstrong, H.V. and Vickerman, R.W. (eds) *Convergence and Divergence Among European Regions*, European Research in Regional Science 5, Pion Limited, London, 1995, s.47

$$\ln (Y_{i,t} / Y_{i,0}) = a_1 + a_2 \ln Y_{i,0} + a_3 \ln V_{i,0} + u \quad (3)$$

Bu eşitlikte V , bir bölgenin denge büyüme oranını etkileyebilecek değişkenleri göstermektedir. Tahminde elde edilecek negatif \hat{a}_2 değeri, koşullu yakınsamanın gerçekleştiğinin göstergesi olarak kullanılır. Koşullu beta-yakınsama çalışmalarında yaygın olarak kullanılan değişkenlerden birisi de bölge ve sektör farklılıklarının büyüme oranı üzerindeki etkisini yakalayabilmek için kullanılan kukla değişkenlerdir.

Bu çalışmada coğrafi bölgeler arası yakınsama değil iller arasında yakınsama incelenmiştir. Coğrafi bölgeler kişi başına gelir açısından homojen değildirler.²⁵ Coğrafi bölgeler arası yakınsama analizi ülkenin çok genel bir fotoğrafını verecektir. Yakınsamayı daha yakından inceleyebilmek için, veri temin edilebilir en küçük ekonomik birimler olan iller arasında yakınsama incelenmiştir. Yakınsama analizine 67 il dahil edilmiş, sonradan kurulan iller çalışma döneminin tamamını kapsayan verileri olmadığı için dahil edilmemiştir.²⁶

Bu çalışmada 1986 ve 1997 yılları arasında yakınsama analizi yapılmıştır. Şüphesiz farklı zaman dilimlerinin analizi farklı sonuçlar verebilir. 1986-1997 zaman diliminin seçiminde veri temini etkili olmuştur. Bizim bilgimize göre, il bazında GSYİH (bundan sonra kısaca yerel GSH) verileri Türkiye'nin resmi istatistik kuruluşu DİE tarafından ilk defa 1986 yılında yayınlanmıştır. Çalışmanın başlangıç yılı bu yüzden 1986 yılı olmuştur. Çalışmanın yapıldığı tarihte elde edilebilen en yeni kişi başına yerel GSH verileri 1997 yılı için olmuştur. Bu nedenle analizin son yılı 1997 yılı olmuştur.²⁷

²⁵ Örneğin aynı coğrafi bölgede yer alan Gaziantep 1997 yılında kişi başına reel olarak 1.23 milyar TL, Hakkari ise 0,56 milyar TL yerel GSH'ya sahiptir. Öteki coğrafi bölgeler içinde benzer veriler kolaylıkla ortaya konabilir.

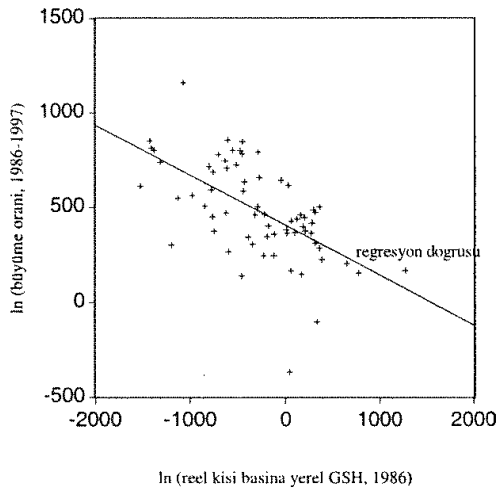
²⁶ Bölünen illerin nüfus verilerinde bölünme nedeni ile azalma olur. Ancak DİE bölünen illerin nüfus verilerini bölünmeyi dikkate alarak düzenlemektedir. Dolayısı ile bu çalışmada ek bir işlem yapmadan DİE'nin yayınladığı veriler kullanılmıştır.

²⁷ Bu çalışmada kullanılan verilerin kaynakları çalışmanın ekinde sunulmuştur.

Büyüme oranı hesaplanırken 1986 ve 1997 yılı kişi başına yerel GSH verileri kullanılmıştır. 1986 yılı için yerel GSH rakamı 1985 yılı genel nüfus sayımı sonuçlarına bölünerek kişi başına rakama ulaşılmıştır. Ayrıca yerel GSH ve diğer parasal veriler Tüketici Fiyatları Endeksi kullanılarak enflasyondan arındırılmıştır -reel hale getirilmiştir-.

III. BULGULAR

Beta-yakınsama analizinde kullanılan basit yöntemde illerin belirli bir dönemdeki büyüme oranları ile başlangıç yılı kişi başına yerel GSH arasındaki ilişkinin şekline bakılır. Eğer negatif bir ilişki gözlemlenirse, bu yakınsamanın gerçekleştiğinin göstergesi olarak kullanılır. Aşağıdaki şekilde görüldüğü gibi büyüme oranları ile başlangıç yılı kişi başına yerel GSH arasında negatif bir ilişki vardır. Bu bulgu beta-yakınsamanın gerçekleştiğini göstermektedir.

Şekil 1 : Beta- yakınsama

Çalışmanın model kısmında verilen 3 numaralı denklemin tahmin sonuçları koşullu beta-yakınsama tahminlerini verir. Bu denklik kamu harcamalarının yakınsama ile olan ilişkisini belirlemek için geliştirilmiş ve tahmin edilmiştir. Kamu harcamalarının göstergesi olarak veri temin edilebilen dört bağımsız değişken kullanılmıştır.

Tablo1: Regresyon analizi sonuçları: Koşullu beta-yakınsama

	Merkezi hükümet giderleri	Merkezi hükümet yatırım harcamaları	Kamu imalat sanayi/Toplam katma değer	Belediye giderleri
$\hat{a}1$	4.94 (4.27)	2.00 (1.60)	3.46 (6.96)	4.12. (3.15)
$\hat{a}2$	-0.19 (-3.84)*	-0.20 (-4.01)*	-0.21 (-3.77)*	-0.20 (-3.70)*
$\hat{a}3$	0.06 (1.12)	-0.03 (-1.39)	-0.01 (-0.61)	0.01 (0.34)
R^2	0.203	0.211	0.192	0.188

Not: Parantez içindeki değerler t-istatistikleridir. *%5 seviyesinde anlamlıdır.

$\hat{a}2$ katsayısı bütün denkliklerde anlamlı ve negatif bulunmuştur. Bu yakınsamanın gerçekleştiğini göstermektedir. Başlangıçta düşük büyüme oranına sahip iller görece olarak daha yüksek oranda büyümüşlerdir. Başlangıçta düşük kamu harcamasına sahip olan illerin yüksek oranda büyüme oranını yakalaması için $\hat{a}3$ katsayısının anlamlı ve negatif olması gerekirdi. Ancak $\hat{a}3$ katsayısı bütün değişkenler için anlamlı bulunmamıştır. Büyüme oranı ile kamu harcamaları arasında bir ilişki bulunmamıştır. Filiztekin'de çalışmasında kamu yatırımlarının büyüme üzerinde etkisinin olmadığını bulmuştur.²⁸ Filiztekin iki neden ileri sürmektedir: kamu yatırımları verisinin sağlıklı olmaması ve mali politikaların içselliği. Kamu harcamalarının niçin ekonomik büyümeye katkıda bulunmadığı sorusu, üzerinde çok düşünülmüş ve düşünülmeye devam edilecek bir konudur ve bu çalışmanın kapsamının dışındadır.

Bu çalışmada il bazında kamu harcamaları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişki yakınsama ile ilişkilendirilerek araştırılmış ve bir ilişki bulunmamıştır. Bu bulgu toplam kamu harcamaları ile ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi zaman serisi verileri kullanarak araştıran çalışmaların bulgularıyla uyumludur. Örneğin Yamak ve Küçükkale yaptıkları ampirik araştırmada kamu harcamalarının ekonomik büyümeyi herhangi bir şekilde etkilemediği sonucuna

²⁸ A. FİLİZTEKİN, *Convergence Across Industries and Provinces in Turkey*, Koç University Working paper, n.8, 1998, s.7

ulaşmışlardır.²⁹ Benzer bir sonuca Akçoraoğlu' da ulaşmıştır.³⁰ Makro bazda Türkiye'nin toplam verileri ile yapılan çalışmaların sonuçlarıyla, mikro ünite (il verileri) kullanarak yapılan bu çalışmanın sonuçları aynı çıkmıştır.

SONUÇ

Kamu harcamaları yolu ile önemli bir miktarda kaynak merkezden bölgelere dağıtılmaktadır. Kamu harcamalarının dağıtımında, görelî olarak geri kalmış yöreler lehine bir dağıtım varsa, bu dağıtım bu yörelerde kişi başına geliri artırıyor, kamu harcamaları yakınsamaya pozitif katkıda bulunacaktır. Kamu sektörünün toplam ülke ekonomisi içindeki payının yüksek olduğu ülkelerde, özel sektörün yanı sıra kamu sektörü de yakınsamaya pozitif katkıda bulunabilecek önemli bir aktördür.

Bu çalışmada elde edilen bulgular Türkiye'de büyümenin iller arası gelir farklılıklarını azaltan bir şekilde gerçekleştiğini göstermektedir. Ancak büyümeye ve dolayısıyla yakınsamaya kamu harcamalarının pozitif bir katkıda bulunduğuna dair bulgu elde edilememiştir. Yakınsama kamu harcamaları dışındaki faktörler tarafından açıklanmaktadır.

Son söz olarak, bir ülkede sosyal birliktelik isteniyorsa bölgesel gelir farklılıkları üzerinde durulması gereken önemli bir konu ve yakınsamayı gerçekleştirmek öncelikli politika hedeflerinden birisi olmalıdır. Avrupa Birliği'ne tam üye olmaya hazırlanan Türkiye'nin bölgesel gelir dengesizliklerini en aza indirmiş olması kendisine olumlu puan getirecektir.

²⁹ N. YAMAK, ve Y. KÜÇÜKKALE, "Türkiye'de Kamu Harcamaları Ekonomik Büyüme İlişkisi", *İktisat İşletme ve Finans*, Cilt: 12, Sayı: 131, s. 5-14. 1997

³⁰ A. AKÇORAOĞLU, "Kamu Harcamaları, Kamu Gelirleri ve Keynesçi Politikalar: Bir Nedensellik Analizi", *Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, c.2, s.51-65, 1999

Ek :

Veri kaynakları

- 1) İmalat sanayi verileri: İl ve Bölge İstatistikleri, DİE, s.388-401.1994
- 2) Yerel GSH 1986 verisi: İl ve Bölge İstatistikleri, DİE, s.522-523, 1994
- 3) Yerel GSH 1997 verisi. İstatistik yıllığı, DİE, s.664-667, 2000
- 4) 1985 nüfus verileri: İstatistik yıllığı, DİE, s.70, 1996
- 5) 1997 nüfus verileri: İstatistik yıllığı, DİE, s.49-50, 2000
- 6) Belediye giderleri, DİE Belediye Kesin Hesapları, 1986

KAYNAKÇA

- AKÇORAOĞLU, A. “Kamu Harcamaları, Kamu Gelirleri ve Keynesçi Politikalar: Bir Nedensellik Analizi”, *Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi*, c.2, s.51-65, 1999
- ARMSTRONG, H.W. An Appraisal of the Evidence from Cross-sectional Analysis of the Regional Growth Process within the European Union, in Armstrong, H.V. and Vickerman, R.W. (eds) *Convergence and Divergence Among European Regions*, European Research in Regional Science 5, Pion Limited, London, 1995
- ARMSTRONG, H.W. AND VICKERMAN, R.W. Introduction, in Armstrong, H.V. and Vickerman, R.W. (eds) *Convergence and Divergence Among European Regions*, European Research in Regional Science 5, Pion Limited, London, 1995
- AUSTIN, J.S. AND SCHMIDT, J.R. “Convergence Amid Divergence in a Region”, *Growth and Change* v.29, n.1, p.67-90, 1998
- BANNOCK, G. BAXTER, R.E. AND EVAN, D. *Dictionary of Economics*, Penguin, London, 1992
- BARRO, R.J. AND SALA-I MARTIN, X. “Convergence Across States and Regions”, *Brookings Papers on Economic Activity*, 1, p.107-182, 1991
- DEWHURST, J.H. AND MUTIS-GAITAN, H. Varying Speeds of Regional GDP Per Capita Convergence in the European Union, 1981-91, in

- Armstrong, H.V. and Vickerman, R.W. (eds) *Convergence and Divergence Among European Regions*, European Research in Regional Science 5, Pion Limited, London 1995
- DİNÇER, B. ÖZASLAN, M. VE SATILMIŞ, E. *İllerin Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Araştırması*, DPT yayın no.2466, Ankara, 1996
- EASTERLY, W AND REBELO, S. *Fiscal Policy and Economic Growth*, Manuscript, University of Virginia, 1993
- FİLİZTEKİN, A. *Convergence Across Industries and Provinces in Turkey*, Koç University Working paper, n.8, 1998
- GLOMM, G AND RAVIKUMAR, B. “Productive Government Expenditures and Long-run Growth”, *Journal of Economic Dynamics and Control*, 21, 183-204, 1997
- HEMMING, R. Public Expenditure, Stabilization and Structural Adjustment, İçinde Hemming R and Chu K (eds) *Public Expenditure Handbook*, IMF, Washington, D.C.,1991
- KELLY; T, “Public Expenditures and Growth”, *Journal of Development Studies*, v.34, n.1, 60-84, 1997
- LEVINE, R. AND RENELT, D. “A Sensivity Analysis of Cross-Country Growth Regressions”, *American Economic Review*, 82, 942-963, 1993
- TODARO, M.P. *Economic Development*, 5th Edition, Longman, Newyork, 1994
- ÜNSAL, E. *Makro İktisat*, İmaj Yayıncılık, Ankara, 2000
- YAMAK, N. ve KÜÇÜKKALE, Y. “Türkiye’de Kamu Harcamaları Ekonomik Büyüme İlişkisi”, *İktisat İşletme ve Finans*, Cilt: 12, Sayı: 131, s. 5-14. 1997